

İsveç'in Yeni Terör Mücadele Yasası ve NATO Üyelik Başvurusunun Geleceği

Hazırlayan: Arın Demir – Uzman

Giriş: Yüzyıllardır uyguladıkları tarafsızlık politikaları aracılığıyla kendilerini birçok jeopolitik çatışma ve siyasi gerilimden koruyan İsveç ve Finlandiya, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin ardından artan bölgesel güvenlik tehditlerine karşılık olarak dış politika planlamalarında radikal bir değişikliğe gitmişler ve siyasi bir güvenlik ittifakı olan NATO'ya üye olmaya karar vermişlerdir. NATO'nun kuruluş yılı olan 1949'dan günümüze İttifak'ın üye sayısı 12'den 30'a çıkarken, Nisan 2023'te Finlandiya'nın da İttifak'a katılımıyla toplam üye sayısı 31'e yükselmiştir. Finlandiya'nın üyelik sürecinden farklı olarak, İsveç'in üyeliği Türkiye ve Macaristan tarafından hala kabul edilmemiş olup, sorunun çözümüne yönelik taraflar arasındaki müzakereler sürdürülmektedir.

İsveç Yeni Terörle Mücadele Yasasını Neden Hazırladı?

İsveç'te NATO Üyeliğine Artan Halk Desteği

İsveç Hükümeti, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin Avrupa güvenlik mimarisinde temel değişiklikler meydana getirdiğine dikkat çekerek, Rusya kaynaklı bölgesel tehditlerin arttığını gözlemlemiştir. İsveç'te karar vericiler düzeyinde artan güvenlik endişelerinin yanı sıra Statista'nın İsveç halkının NATO üyeliğine destek talebini irdeleyen araştırmalarında¹ vatandaşların İttifaka olan desteği Rusya'nın Kırım'ı ilhakının sonrasında %28 seviyesinde ölçümlenirken, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin ardından bu oran 36 puan artarak %64'e çıkmıştır. Bu kapsamda İsveç'in İttifaka resmi başvurusu 18 Mayıs 2022 tarihinde yapılırken, katılım süreci NATO liderler zirvesinden sonra 5 Temmuz'da başlamıştır.

İsveç'in NATO Üyelik Başvurusunun Türkiye ve Macaristan Tarafından Veto Edilmesi

Üyelik sürecinin bürokratik gidişatı kapsamında, İsveç'in NATO üyelik niyetini dile getirmesini takiben, İttifak üyesi tüm ülkelerin yerel meclislerinde ilgili talebin görüşülmesi ve onaylanması gerekmektedir. Bu doğrultuda İttifak üyesi ülkelerin 28'i İsveç'in üyeliğini resmi olarak onaylarken, Türkiye ve Macaristan İsveç'in üyeliğini onaylamayarak veto haklarını kullanmışlardır. Türkiye'nin İsveç'e yönelik olumlu veya olumsuz tavrına göre Macaristan'ın da söz konusu üyeliği onaylayıp, onaylamayacağını açıklayan Macaristan Dışişleri ve Dış Ticaret Bakanı Peter Szijjarto², zirve öncesinde ve sırasında Türkiye ile eşgüdüm içerisinde hareket edeceklerini ifade etmiştir. Macaristan'ın İsveç'e ilişkin nihai kararının Türkiye'nin kararına bağlaması durumu, İttifak içerisinde İsveç'in üyeliğini tek veto eden ülke konumuna düşmeme niyetiyle ilişkilendirilmektedir. Bu durum Macaristan'daki genel politika planlamasının, Türkiye'nin İsveç'in üyeliğini onaylaması öngörüsüne göre tasarlandığına işaret etmektedir.

¹Statista, Politics & Government Section, *Do you think Sweden should join the military alliance NATO?*, Haziran 2022

²Habertürk TV, *Macaristan, İsveç'in NATO üyeliğine dair Türkiye'nin kararlarını destekleyeceğini açıkladı*, 5 Temmuz 2023

İsveç'in NATO Üyelik Başvurusunda TBMM'nin Rolü

İki NATO üyesi ülkenin İsveç'in üyeliğini veto kararlarıyla engellemelerinin sonucunda İsveç'in üyelik süreci akim kalmıştır. Mevcut politika düzleminde, Türkiye'nin ilgili veto kararının kaldırılması için TBMM'de İsveç'in NATO'ya katılım protokolünün onaylanmasına ilişkin kanun teklifi oluşturması³ ve genel kurul oylamasıyla kabulü gerekmektedir. TBMM'de 2023 Temmuz itibarıyla bu konuda herhangi bir yasama süreci başlatılmamıştır.

Diğer taraftan, İsveç ile birlikte NATO'ya üyelik talebini getiren Finlandiya'nın NATO'ya katılım protokolünün onaylanmasına ilişkin kanun teklifi, Mart 2023'de TBMM Genel Kurulunda kabul edilmiştir⁴ ve Finlandiya 31. üye olarak İttifak'a katılmıştır. TBMM Dışişleri Komisyonundaki geçmiş tartışmalara göre İsveç'in NATO üyeliği konusunda Ak Parti'nin çekimser, MHP'nin karşıt bir tutum aldığı görülürken, CHP ve İYİ Parti'nin sürece açık desteği olduğu ifade edilmektedir. HDP'nin tutumu ise belirsizliğini korumaktadır. Öte yandan MHP, İsveç'in üyeliğinde Ak Parti'nin nihai kararını destekleyeceklerini açıklamıştır.

İsveç'in Terörle Mücadele Yasasının Hazırlanmasında NATO'nun Türkiye Desteği

İsveç'in PKK/PYD/YPG terör örgütlerine karşı siyasi ve iktisadi olarak destek sağladığını dile getiren Türkiye, İsveç'in iç hukukundaki terörle mücadele kanunlarında ilgili terör örgütlerine karşı cezai yaptırımları güçlendirici düzenlemeleri gerçekleştirmedikçe veto kararını kaldırmayacağını açıklanmıştır. Türkiye'nin, İsveç'in üyelik sürecinin TBMM'de bekletmesiyle beraber meselenin çözümüne yönelik olarak taraflar arasındaki yapıcı diyaloglar sürdürülürken, NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg'in arabulucuk yaparak aktif şekilde çaba sarf ettiği görülmektedir. Bu duruma örnek olarak, NATO'nun Haziran ayında gerçekleştirdiği gayriresmi nitelikli dışişleri bakanları toplantısında Türkiye'nin İsveç'ten talepleri çerçevesinde "*Türkiye'nin bazı meşru güvenlik kaygularının olduğunu unutmamız gerekiyor, hiçbir müttefik, Türkiye kadar terör saldırısına uğramadı. (...) Terörün her türlüsüne karşı Türkiye ile birlikte çalışmamız önemlidir.*" açıklamasında⁵ bulunmuştur.

İsveç Hükümeti, Türkiye ve NATO'nun siyasi baskıları sonucunda terörle mücadele yasalarında değişiklikler gerçekleştirmiş ve ilgili yasaların Haziran 2023 tarihinde yürürlüğe girmesinin ardından İsveç Dışişleri Bakanı Tobias Billström "*Şimdi sıra Türk Parlamentosunun onay sürecini başlatmasındadır.*" açıklamasını⁶ yapmıştır. İsveç'in üyelik başvuru sürecinin tamamında NATO, Türkiye'nin İsveç'in terör örgütleriyle ilişkilerinden kaynaklanan güvenlik endişelerini meşru olarak tanımlamış ve Türkiye'ye İsveç ile müzakerelerinde açık destek vermiştir.

³Türkiye'nin İsveç'in NATO üyeliğini onaylaması durumunda, TBMM'de katılım protokolünün onaylanmasına ilişkin kanun teklifi oluşturulmasının bürokratik süreci nedeniyle İsveç'in zirveye üye olarak katılım ihtimali düşük olarak değerlendirilirken, zirvenin ardından resmi sürecin tamamlanması beklenebilir.

⁴Türkiye Büyük Millet Meclisi, *Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi*, Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop

⁵Euronews, *NATO Genel Sekreteri Stoltenberg'den İsveç'in üyeliği için Türkiye'ye mesaj*, 1 Haziran 2023

⁶Euronews, *İsveç: Türkiye artık NATO'ya katılma teklifimizi onaylamaya başlamalı*, 21 Haziran 2023

Bu çerçevede, NATO'nun İsveç konusunda Türkiye'ye verdiği desteğin 'NATO 2030 Stratejik Konsepti'⁷ ve 'Üçlü Mutabakat Metni'⁸ ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

NATO 2030 Stratejik Konsepti ve Üçlü Mutabakat Metninin Türkiye – İsveç İlişkilerine Etkisi

İlk olarak, NATO liderlerinin 2022 Madrid Zirvesi'nde kabul ettiği Stratejik Konsept belgesinde “Terörizm, tüm biçimleri ve tezahürleriyle, vatandaşlarımızın güvenliğine ve uluslararası barış ve refaha yönelik en doğrudan asimetrik tehdittir.” ifadeleri yer almaktadır. NATO Stratejik Konsepti kapsamında İttifak'ın stratejik ortamında tanımlanmasından, NATO'nun temel görevleri arasında sıralanan Caydırıcılık, Savunma, Kriz Önleme ve Kriz Yönetimi başlıklarında terörle mücadeleye ilişkin ittifak'ın kolektif tehdit algılamasını artırıcı atıflara yer verilmiştir. Diğer taraftan, Türkiye'nin NATO içerisindeki siyasi desteğini artıran ikinci siyasi belge olarak Haziran 2022'de Türkiye, İsveç ve Finlandiya arasında imzalanan üçlü mutabakat metnine işaret edilmektedir. Bu çerçevede taraflar, terörle mücadelede iş birliğini İttifak'ın temel unsurları arasında tanımlarken, Türkiye'nin güvenlik kaygılarını resmi bir NATO belgesinde meşru olarak gördüklerini teyit ederek, siyasi desteklerini paylaşmışlardır. Siyasi desteğin bürokratik uygulamaya bir yansıması olarak, İsveç'in NATO'ya üye olması durumunda İttifak'ın 2017 yılında NATO merkez karargâhında kurduğu Müşterek İstihbarat ve Güvenlik Bölümü'ne ((JIS/MİGB)⁹ Türkiye de dahil olmak üzere diğer tüm ülkelerin terörle mücadele meselelerindeki istihbarat paylaşımına sivil-askerî müşterek şekilde aktif katkı sağlaması beklenmektedir. Diğer bir ifadeyle, İsveç'in iç hukukunda gerçekleştirdiği terörle mücadele reformlarının yanı sıra İsveç'in terör örgütü PKK'ya karşı NATO aracılığıyla istihbarat paylaşımında bulunma seviyesindeki vadinin, Türkiye'nin İsveç'in üyeliğine yönelik vereceği kararda belirleyici faktörlerinden biri olacağı değerlendirilmektedir.

İsveç'in Yeni Terörle Mücadele Yasasının¹⁰ İçeriği Nedir?

İsveç'in İnsan Haklarına Yaklaşımının Terörle Mücadele Kanunlarına Yansıması

İsveç'in 1 Haziran 2023 tarihinde yürürlüğe giren yeni terörle mücadele yasası, ülke sınırları içerisinde terör örgütlerine katılımını tümüyle yasaklamıştır. Daha önceden terör örgütlerine dernekleri aracılığıyla üye alımı yapma imkanı tanıyan İsveç yasaları, yeni yasa ile terörle iltisaklı derneklere katılıma cezai yaptırımlar getirmiştir. Uzmanlar, İsveç'in insan hakları kavramını geniş şekilde yorumlamasından dolayı geçmişte benzeri yaptırımların uygulanmadığını hatırlatmaktadırlar. UNDP İnsani Gelişme Raporu'na göre¹¹ İsveç, 0.947 değeriyle dünyadaki en yüksek İnsani Gelişme Endeksi puanlarından birine sahipken, bu değer ülkeyi dünya sıralamasında 7. sıraya yerleştirmektedir. Uzmanlar, bu durumun İsveç makamlarındaki karar vericilerin insan hakları meselelerini geniş şekilde değerlendirmelerine sebep olduğunu ve iç güvenlik yasalarında esnekliğe sebebiyet verebildiğini değerlendirmektedirler.

⁷ NATO Official Website, *2022 Strategic Concept*, 29 Haziran 2022

⁸ NATO, *Trilateral Memorandum between Türkiye, Finland and Sweden*, 28 Haziran 2022

⁹ NATO Official Website, *NATO Organization, About Us: Structure*, 7 Temmuz 2023

¹⁰ Government Offices of Sweden – Ministry of Justice, *Combating Terrorism*, 9 Mart 2023

¹¹ UNDP, *2022 İnsani Gelişme Raporu*, 9 Eylül 2022

Terör Unsurlarının Kamuya Açık Alanlardaki Gösterilerine Sınırlandırmalar

Yeni yasa yalnızca terör örgütlerine dernekler kanalıyla katılımı yasaklamamış, aynı zamanda dolaylı yoldan örgüte maddi ve fiziki destek sağlayan kişilere de çeşitli cezai yaptırımlar getirmiştir. Terör örgütlerine dolaylı yollardan destek sağlayan eylemlere örnek olarak ekipman taşınmasına yardım edilmesi, kampların kurulması, toplantılar düzenlenmesi, barınmanın yönetilmesi, çocuk bakımının sağlanması, yemek hazırlanması ve ulaşımaya destek sağlanması verilmektedir. Yeni terörle mücadele yasasına uygun şekilde İsveç, PKK'ya finansman sağlama girişiminde bulunmakla suçlanan bir PKK üyesini yargılamaya başlamış¹² ve terör finansmanı suçundan mahkum etmiştir.¹³ Yeni cezai yaptırım aracılığıyla Türkiye'nin terör örgütü olarak tanımladığı grupların, İsveç'in kamuya açık alanlardaki gösterilerine temel hazırlayan sosyal ve siyasal ortamın ortadan kaldırılması hedeflenmektedir.

Yerel Hukukun İnfaz Sürecine Etkisi

Üçüncü olarak, yasada terör suçlarına ilişkin önerilen ceza ölçeği dört yıl hapis olarak tanımlanırken, suçun ağırlığına göre önerilen ceza ölçeğinin en az iki ve en fazla sekiz yıl hapis cezası olarak tanımlandığı görülmektedir. Bu noktada, yasaya göre ülkelerin yerel hukuklarındaki farklılıklardan dolayı suçlu bulunan kişilerin infaz sürecinde İsveç hukukuna göre cezai yaptırıma uğrayacakları hatırlatılmaktadır. Örnek olarak, Türkiye'deki terör eylemlerinin ardından İsveç'e giden kişiler İsveç'in cezai kurallarına göre daha sınırlı bir ceza ölçeğiyle infaz edileceklerdir. Benzer şekilde, Türkiye'nin İsveç'ten talep ettiği terörle iltisaklı kişilerin, İsveç ve Türkiye Adalet Bakanlıkları arasındaki görüşmeler aracılığıyla iadesinin gerçekleştirilmesi beklenirken, İsveç'in ilgili kişiyi iade etmemesi durumunda hukuki süreç kendi terörle mücadele yasalarına göre işletilecektir. Öte yandan, bu süreçte ilgili kişinin İsveç'te yargılanması sonrasında sınır dışı edilmesi veya Türkiye'ye iade edilmesi olasılığının, taraflar arasındaki görüşmelere konu olma ihtimali bulunmaktadır. Diğer taraftan uzmanlar, Türkiye'nin terörle iltisaklı olduğunu dile getirdiği İsveç vatandaşı kişilerin, İsveç'in iç hukuki yapısı gereği iadelerinin gerçekleştirilemeyeceğini belirtmektedirler.

Terör Örgütlerine Mali Yardımın Yasaklanması ve Daimi Ortak Mekanizmanın İşletilmesi

Dördüncü olarak, yeni yasa başkalarının terör örgütlerine katılımını mali olarak destekleyen ya da başkalarını bu tür örgütlere katılmaları için alenen teşvik eden ya da üye yapan kişileri de hedef almaktadır. Ayrıca, aynı düzenleme İsveç dışında terörist faaliyetlere katılmak amacıyla seyahat etmeyi de suç saymaktadır. Haziran 2022'de Türkiye, İsveç ve Finlandiya arasında imzalanan üçlü mutabakat metninde belirtildiği üzere, Türkiye ve İsveç arasında Dışişleri, İçişleri ve Adalet Bakanlıklarının yanı sıra İstihbarat Servisleri ve Güvenlik Kurumlarından uzmanların katılımıyla Daimi Ortak Mekanizma kurulmuştur. Terör yasasının uygulanmasında özellikle Türkiye'nin İsveç'ten çeşitli terör suçlarının iadesini veya istihbari takibinde bu mekanizmanın etkin şekilde kullanılması beklenmektedir. Bu mekanizmanın gerekliliğine uygun olarak, İsveç İstihbarat Teşkilatı (SEPO) Başkan Yardımcısı Susanna Trehörning, terör örgütü PKK/YPG/PYD unsurlarının önemli ölçüde İsveç'teki bazı kişiler tarafından finanse edildiğini açıklamıştır.¹⁴

¹² NTV, *İsveç'te bir ilk: PKK'ya finansman sağlama davası*, 22 Haziran 2023

¹³ Dagens Nyheter., *Man döms för försök till terrorfinansiering av PKK*, 6 Temmuz 2023

¹⁴ Anadolu Ajansı, *İsveç İstihbarat Teşkilatı: Terör örgütü PKK/YPG İsveç'te finanse ediliyor*, 25 Şubat 2023

İsveç'in NATO'daki Olası Geleceği ve Vilnius Zirvesi

Ukrayna'nın F-16 Talebi ve Türkiye'nin ABD ile Yürüttüğü F-16 Müzakereleri

11-12 Temmuz tarihlerinde Litvanya'nın başkenti Vilnius'ta yapılacak NATO zirvesinde üyelik konusunda iki ana başlık ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda, İsveç'in NATO'ya üyelik başvurusunun yanı sıra Ukrayna'nın uzun süredir dile getirdiği NATO'ya üyelik niyetinin de ele alınacağı ifade edilmektedir. Ukrayna'nın NATO'ya üyelik taleplerinin mevcut durumda bazı İttifak üyelerinin olumsuz karşılandığı belirtilirken, Ukrayna'ya askeri ve siyasi desteğin artarak sürdürülmesi konusunda fikir birliği bulunmaktadır. Bu duruma örnek olarak, ABD yönetiminin yasal olarak Ukrayna'da kullanım izni gerektiren Amerikan yapımı F-16'ların Ukrayna'ya verilmesine ilişkin olumlu bir tutum¹⁵ sergilediği görülmektedir. Diğer taraftan Ukrayna kaynakları, Rusya'ya karşı kullanılmak üzere, Türkiye tarafından üretilen ve TSK'da kullanılan kundağı motorlu topçu sistemine sahip F-155 model obüslerle ilgili müzakerelerin başladığını ifade etmişlerdir.¹⁶

Öte yandan, ABD tarafında konuya ilişkin farklı kurumlar arasındaki müzakereler sürdürülmekte olup, süreç henüz netlik kazanmamıştır. Çeşitli kaynaklar, 2023'ün ikinci yarısında Ukrayna Hava Kuvvetlerinden bir grup pilotun, F-16 savaş uçağı eğitimlerine başlayacağını iddia etmektedirler.¹⁷ Bu durumun dolaylı bir sonucu olarak NATO üyesi olmayan Ukrayna'ya F-16'ların verilmesinin, Türkiye'nin ABD ile yürüttüğü F-16 savaş uçaklarının alımında hızlandırıcı bir etki yaratacağı değerlendirilmektedir. NATO'nun hava savunma planlamaları doğrultusunda Türk Hava Kuvvetlerinin kritik rolüne özellikle dikkat çekilirken, Pentagon'un Türkiye'nin F-16 talebine ilişkin olumlu tutumu devam etmektedir.

Türkiye'nin Temel Kaygısı: İsveç'in Terörle Mücadele Yasasının Uygulanabilirliği

İsveç'in NATO üyeliği konusunda Türkiye'nin vetosu zirve öncesi mevcudiyetini korumaktadır. NATO zirvesi öncesinde *"İsveç'in NATO üyeliğinin yük mü fayda mı getireceği artık daha çok tartışmaya açık."* açıklamasını yapan Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, diğer İttifak üyesi ülkelerin Türkiye'ye karşı İsveç'in üyeliği konusundaki baskılara olumsuz bir tutum sergilediğini ifade etmiştir. Türkiye'nin İsveç'in üyeliği konusundaki temel endişesi, İsveç'in yeni yasasının teröre karşı güçlendirilmiş içeriğinden bağımsız olarak, uygulama tarafında gerekliliklerin İsveç'teki yerel belediyeler ve yerel mahkemeler tarafından yerine getirilip, getirilmeyeceğine ilişkindir.

Ülkelerin Adalet Bakanlıkları arasındaki iletişim her ne kadar çift yönlü bir müzakere süreci şeklinde yürütülse de dış politikanın yöntemi gereği İsveç'in yerel yönetimleriyle Türkiye'nin Adalet Bakanlığı arasında bir yönetim boşluğu bulunmaktadır. Bu durum, bazı belediyelerin İsveç'in terör yasasına dayanarak, terör unsurları tarafından düzenlenen çeşitli etkinliklere müdahale etmemeyi tercih etmesi, yasanın uygulanabilirliğine yönelik çeşitli sorunlar olduğunu göstermektedir.

¹⁵ CNN International, *US signals to allies it won't block their export of F-16 jets to Ukraine*, 19 Mayıs 2019

¹⁶ Kırım Haber Ajansı, *Ukrayna, Türk yapımı T-155 Fırtına Obüsü alacak*, 6 Temmuz 2023

¹⁷ Ukrayna yerel kaynaklarına göre Ukrayna Hava Kuvvetlerine verilmesi beklenen F-16 eğitiminin tarihine ilişkin gecikmeler yaşandığı aktarılmaktadır. Bu durum NATO ittifakı içerisinde Ukrayna'ya F-16 verilmesine yönelik tartışmaların sürdürüldüğüne işaret etmektedir (5 Temmuz 2023).

Bu kapsamda, İsveç'in terörle mücadele yasası 1 Haziran 2023 tarihinde yürürlüğe girmesine rağmen PKK/YPG/PYD unsurlarının kamuya açık alanlardaki etkinlikleri açık kaynaklara¹⁸ yansımaktadır.

Türkiye ve İsveç Arasındaki Müzakerelere Dış Müdahaleler

NATO zirvesinden hemen önce İsveç'in başkenti Stockholm'de bir caminin önünde Kuran yakılması olayı¹⁹ yaşanmıştır. Çeşitli kaynaklar, bu eylemin İttifak içerisinde ayrılık yaratmak için Rusya tarafından organize edildiğini iddia ederlerken, İsveç'in iç güvenlik ve terörle mücadele meselelerindeki esnek hukuki yapısının, ülkeyi Rusya'nın siyasi operasyonlarına açık hale getirdiğini düşünmektedirler.

Bu noktada, PKK/YPG/PYD'nin İsveç'te Rusya tarafından da desteklenen varlığının, NATO'nun güvenliği açısından terör ve karşı istihbarat riski oluşturduğu ifade edilmektedir. Uzmanlar, Türkiye'nin PKK/YPG/PYD unsurlarına karşı güvenlik ve terörle mücadele konularında İsveç'e baskı yapılmasının önemine dikkat çekerlerken, İsveç ve Türkiye halkları arasında siyasi kutuplaşmayı tetikleyici olayların bu durumun dışında tutulması gerektiğini savunmaktadırlar.²⁰ Aksi takdirde, bürokratik kurumlar arasında teknik ve hukuki çerçevede yürütülen diyalogların, ülkelerin kamuoyularını hedef alan çeşitli dış kaynaklı müdahalelerle manipüle edilebilir bir yönetim paradigmasını kurma riski ortaya çıkmaktadır.

İsveç'in NATO'ya Üyelik Sürecinin Tamamlanması

İsveç'in NATO'ya üyelik başvurusunun kısa veya orta vadede olumlu şekilde sonuçlandırılacağı düşünülmektedir. Kısa vadede NATO'nun Vilnius zirvesinde Türkiye'nin üyeliği onaylayabileceği değerlendirilirken, bu senaryo ABD'nin Türkiye'nin önceden kendisinden talep ettiği F-16 savaş uçağı ve modernizasyon paketi alım süreciyle de ilişkilendirilebilmektedir. Öte yandan, İsveç'teki terör unsurlarının çeşitli alanlarda gösteriler düzenlemeleri veya bazı vatandaşların kışkırtıcı eylemlerde bulunmaları kamuoyunda tepkiler yaratarak sürecin yönetimini zorlaştırmaktadır.

İsveç'te bahsi geçen hadiselerin Türkiye kamuoyundaki olumsuz toplumsal yansımalara neden olması nedeniyle, Türkiye'nin İsveç'in üyeliğini zirveden daha sonraki yakın bir tarihe ertelenme ihtimali de bulunmaktadır. Orta vadede ise İsveç'in terörle mücadele yasaları bağlamındaki gelişmeler ve çeşitli terör unsurlarının iadelerini veya infazlarını başlatmasıyla birlikte Türkiye'nin yüksek düzeyli beklentilerinin karşılanabileceği, bu doğrultuda da sürecin olumlu sonuçlanabileceği değerlendirilmektedir.

Ek olarak, İsveç'in üyeliği NATO'nun Avrupa üyelerinin yanı sıra ABD Başkanı Joe Biden tarafından da güçlü şekilde desteklenmektedir. NATO zirvesi öncesinde Türkiye'nin birçok İttifak üyesi ile diplomasi trafiği yürüttüğü gözlemlenirken, bu durum İsveç'in üyeliği konusunda Türkiye'ye dolaylı bir siyasi baskının göstergesi olarak algılanmaktadır. Dışişleri Bakanı Fidan, İttifak üyesi ülkelerin Türkiye ile sık şekilde temas kurmalarının ardından "*Zaman baskısını tasvip etmediklerini*"²¹ dile getirmiştir.

¹⁸ Associated Press Archive, *PKK supporters protest in Sweden against joining NATO*, 9 Haziran 2023

¹⁹ NTV, *İsveç'te provokatif eylem: Kurban Bayramı'nda cami önünde Kur'an-ı Kerim yakıldı*, 28 Haziran 2023

²⁰ Ülgen, Sinan, <https://twitter.com/sinanulgen1/status/1674072963350515712>, 28 Haziran 2023,

²¹ Voice of America, *Fidan: İsveç'in NATO üyeliğinin yük mü fayda mı getireceği artık daha çok tartışmaya açık*, 4 Temmuz 2023

Bu durum Türkiye ile Batı ülkeleri arasındaki halihazırdaki yoğun diplomasi trafiği²² çerçevesinde yürütülen karşılıklı müzakereleri tedricen siyasi baskıya dönüştürme riskini ön plana çıkartmaktadır.

10 Temmuz 2023 tarihinde NATO Genel Sekreteri Stoltenberg, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve İsveç Başbakanı Ulf Kristersson ile görüşeceklerini açıklarken, "*NATO müttefikleri, Türkiye'nin meşru güvenlik kaygılarını ciddiye alıyorlar.*"²³ ifadelerini kullanmıştır. Öte yandan 11-12 Temmuz tarihlerinin hemen öncesinde tarafların müzakereleri sürdürmesi, bir taraftan diyalogların olumlu şekilde sürdürüldüğünü gösterirken diğer taraftan Türkiye'nin güvenlik kaygılarının devam ettiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte İsveç'in üyelik gündeminin yanı sıra Vilnius'ta yapılacak NATO zirvesinde İttifak üyelerinin terörizm başlığına ilişkin ilave stratejik eklemeler ve güçlendirmeler yapabilecekleri değerlendirilmektedir.

²² Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı resmi açıklamalarına göre son 2 hafta içerisinde Almanya, Hollanda Yunanistan ve Japonya ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

²³ Karar Gazetesi, *Erdoğan, Stoltenberg ve Kristersson görüşecek*, 6 Temmuz 2023